

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 25. marca 1854.

List 24.

Opomin kmetovavcem:

naj bi sadili krompir med žito in repo.

V poslednjem velikem zboru štajarske kmetijske družbe je priporočal gosp. dr. Hlubek: naj bi kmetovavci poskusili letos saditi krompir med ječmen ali jaro rež, in na tistih njivah, kjer je bila rež sejana in med njo v vsako 12. ali 15. brazdo krompir sajen, naj sejejo potem repo, da tako napolnejo po rezeni žetvi ostali prostor ž njo. Kdor ima mašino, naj seje repo z mašino, ker skušnje kažejo, da se veliko več repe pridela, ako se seje z mašino lepo v verste, kakor pa če se seje z roko po širocem.

Kako se ima krompir vmes ječmena ali reži, in repa vmes krompirja sejati, smo razločno povedali v 22. listu Novic na prvi strani med „kmetijskimi pomenki“. Ni nam tedaj treba že povedanega ponovljati; tedaj dostavimo le, kar gosp. dr. Hlubek v 12. listu „Woch. Bl.“ priporoča rekoč: „Če sadimo krompir tako vmes, se smemo nadjati, da bode zdrav ostal ali saj manj bolehal; stroškov ne prizadene to nobenih, marveč je ta dobiček gotov, da bomo vendar na tisti njivi pridelk imeli na žitu ali repi, če bi nas utegnil tudi krompir goljufati“.

„Če se nam pa ta poskušnja po sreči izide, cesar sem skoraj prepričan, bojo sčasoma zginile edine krompirjevišča; krompir se bo sadil med druge sadeže, da ga bomo toliko pridelovali, kolikor se ga potrebuje za živež nam in živini, ne pa za žganjarije v škodo človeštvu“.

Dalje ponavlja gosp. dr. Hlubek tudi v „Novicah“ že večkrat priporočani svet: naj dajo krompir, preden ga sadé, v gorki izbi ali na pripravnici sušivnici dobro osušiti, ker posušen ali zve-njen krompir je po mnogih skušnjah za seme naj bolji, varvati ga gnjiline.

Gospodarske skušnje.

(Tečnost lanénih in ogeršičnih preš ali ogeršične pèrge). Natanjčne skušnje, storjene v Mökernu na Nemškem, učijo, da ni boljši piče za živino, kakor so omenjene preše, za mléko, meso in gnoj.

Kar mléko zadeva, so učile skušnje, da 1 funt preš dá dobre 3 četertinke funta mléka, da 1 funt preš zdá skoraj za 3 funte sená, in da to, za kolikor se živina na mesu in loju zboljša in kolikor je po takošni klaji gnoj več vreden, je čist dobiček. Dalje so skušnje o tem učile, da je bolji krave 3krat na dan molsti, ker je mléko po trikratni molži boljši, kakor če bi se živina le dvakrat molzla.

Kar meso vtiče, so krave, katerim se je v 14 dneh 56 funtov preš dalo, za 62 funtov več vagele, tedaj je 1 funt preš pomnožil živo težo za

1¹/₁₀ funta, zraven tega pa se je namolzlo še 38 funtov mleka več.

Kar gnoj vtiče, je bil veliko rodovitniši od družega, zakaj v nobeni živinski piči ni toliko gnjilca kakor v prešah; v gnjilcu pa obstoji naj večja moč gnoja.

Po tem takem naj bi gospodarji nikdar ne zanemarjali preš, ki so na vsako stran živini in gospodarstvu tako koristne. Dobé se na prodaj povsod kjer so fabrike, ki iz lanú in ogeršice prešajo olje.

(Koristnost soli za živino.) Ker nam ravno v roke pride Nasavski kmetijski časnik, v katerem se priporoča sol za živino, povzamemo iz tega sledeče verstice sedaj, ker smo spet v Ljubljano dobili živinske soli po nekoliko nižji ceni (glej poslednji „oglasnik“).

Omenjeni časnik pravi: 1) sol varje živino bolezin, ako se ji poklada bolj slaba ali celò spridena klaja ali pa dobre preveč; je dobra zoper gliste in varje živino, da je ne napenja, kolje itd. 2) odebeli živino, ker raji je in se želodcu tako rekoč pripraga daje za hitro in dobro prebavljanje; „funt soli dá funt masla“ je švajcarsk pregovor; ker po soli živina več pije, se po tem tudi pri dostojni piči več mleka nareja; 3) po soli se obudi plemenenje v živini; mlado hitrejše rase; vol se pred spita, ovca dá več in lepo volno in okusniše meso; 4) gnoj izpod take živine je veliko rodovitniši.

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Drugi članek.

Zgodovinski pregled.

(Dalje.)

Perva zgodovina Norika je v globoko temo skrita. Dva gerška pisatelja imata Noričane za Kelte, Strabon in njegov prepisavec Zosim*), vendar iz tega ne sledi, da so Noričani bili Celti, ker ravno Strabon (Lib. XI. str. 507.) pravi, da so stari gerški pisatelji vse severne narode Skite in Celtoskite imenovali. Ta način poznamljenja je tudi Strabon rabil. In ako bi ravno ta ne obveljala, se vendar dokazati ne dá, da Strabon Noričane za keltiški narod oglašuje. Pri zgodovini Tauriščanov bomo vse izreke Strabonove kritiški presojevali. Med rimskimi zgodovinarji omenita Norika

*) Dokaz, ktereга zgodovinarji navajajo za celtičnost Noričanov iz Zosima je precej slab. Zosim (lib. II.) Noričane in Rhetes zapopada pod imenom keltiških legionov; ali iz tega ne sledi, da so Noričani in Rheti bili Kelti. Znalí so Rimljani, čeravno ta rodova nista bila keltiška, v vojaškem upraviteljstvu ime keltiških pridajati, ker so v severno-zapadni strani Norika se pozneje Kelti naselili, kakor tudi v zemlji Rhetov, od katerih je vendar historično gotovo, da so bili etrusko plemo. Saj se je poznamljenje Italije do današnje meje Kranjskega s Štajarsko rabilo, brez da bi prebivavci današnje pokrajine kranjske kadaj bili